

Prvosednik: Predlog g. Žirovnika gre na to, da bi „Nár. šola“ tudi po §. 2. točki d. skušalo delovati o narodnem šolstvu. Dozdaj ni bilo za to priličnega časa. „Národna šola“ dozdej ni v ta namen svojih novcev upotrebljevala. — Zdej pride na vrsto volitev odbora.

Čenčič: Jaz bi nasvetoval, naj ostanejo dozdanji odborniki.

Prvosednik: Jaz bi za svojo osebo želel, da ne. Gosp. Močnik je opešal. On, žalibog, zapušča svoje dozdanje stanovanje, za katero naj mu bode v imenu „Nár. šole“ izrečena srčna zahvala. Kam bomo zdaj „Národno šolo“ djali? Jaz nimam prostora za njo, tedaj kam ž njo? Gosp. Stanonika ni pa nikdar bilo na posvetovanje. Želeti bi bilo, da se samo taki volijo, ki v Ljubljani stanujejo. Vršijo se volitve, in izvoljeni so skoraj enoglasno v odbor: Feliks Stegnar (predsednik), Andr. Praprotnik (podpredsednik), Matej Močnik (tajnik in blagajnik), Ivan Tomšič, France Praprotnik, Jan. Borštnik, France Govekar, Hen. Podkrajšek in A. Žumer.

Društvene račune bojo pregledali gg. Podkrajšek, Čenčič in Kovšca.

S tem smo današnji dnevni red sklenili. Iskreno se vam zahvaljujem, da ste imeli toliko potrpljenja. Skrbite vsak po svoji moči, da društvu „Národni šoli“ dosti prijateljev pridobite. Bog vas poživi, da se zdravi in srečni zopet vidimo!

Žirovnik: Gosp. Stegnar se tudi dosti trudi za prospeh tega našega društva, in po pravici zasluži, da mu zakličemo iskreni „Živijo“, in da ga prosimo, da tudi zanaprej kakor dozdej skrbi za to društvo.

Prvosednik: Bodite preverjeni, da bom delal z isto voljo kakor dozdej na blagor domovine. (Živijo!)

Ogovor pri 25letnici ljudskih učiteljev v Šmartinem pri Kranji v dan 6. septembra 1882.

(Jos. Levičnik.)

Velecenjeni gospodje tovariši! Predragi mi sobratje!

Mej novostmi, ki so jih mnogi omikani stanovi zdanji vzprejeli v vrsto svojih stalnih navad, je obhajanje desetletnic, petindvajsetletnic, petdesetletnic itd. — Kar se mej slovenskimi učitelji, in menda tudi mej učitelji drugih narodov naše mogočne Avstrije dozdej ni še čulo, vrši se danes: zbrani smo tu mnogi sobratje, ki delujemo na častnem polji učiteljstva in narodovega izobraženja že celih petindvajset let. Lepi čas, redki čas je to, dragi moji! — Četrtna stoletja šla je mimo nas v morje večnosti. Dovolite, da spregovorim o tej redki, za nas vse tako častni in veseli priliki nekoliko besed! Najpred, menim, spodobi se, da se zahvaljujemo vsem onim dragim gg. sobratom, ki so prvi sprožili blago misel tega shoda. Potem pa zakličem iz dna prijateljskega srca: Prisrčno mi bodite pozdravljeni velecenjeni gg. tovariši, predragi mi sobratje, ki ste s prihodom svojim pokazali, da znate po vrednosti ceniti redko doživljeno priliko, ter da dokazete, da opasuje nas vez iskrenega in resničnega prijateljstva.

Dovolite, da k temu pozdravu dodam še nekaj besed! Čujte! Govoril bom o taistem reku, ki se kot dedščina nekdanjih poganov še tolikokrat čuje tudi naše dni, o reku namreč:

„Bogovi kogar so črtili:
Učitelja so ga storili!“

Predragi! mogoče, da je ta rek ugajal načelom nekdanjih poganov; — mi krščanski učitelji se ne strinjamo z njim! In zakaj ne? Odgovor: zato, ker je že davno ovržen in zavržen. Ovrzel ga je učenik vseh učnikov, Zveličar sveta sam; ovrgli so ga: cerkev, država, roditelji, učitelji sami, in poslednjič vsi blagosrečni in miločutni ljudje. Naj poskusim le s kratkimi besedami to dokazati.

a) Znano je, da je bil Zveličar poseben prijatelj otrok in mladine. Z edinimi besedami: „Pustite malim k meni!“ je on ovrigel poganski pregovor; ob enem pa nekako posvetel učiteljski stan, in storil ga prijetnega.

b) Ovrгла je poganski rek tudi cerkev. Ona gotovo ne želi in ne prizadeva nikomur krivice; in če izročuje ona učiteljem cvet svoj, nedolžno mladino, v vzgojo, je to za nje le častno znamenje, kolike upe stavi ona v učiteljstvo. In kako veliko plačilo obéta ona učiteljem po smrti, znano je: „da se bodo namreč svetili ko zvezde“.

c) Poganski rek ovrгла je dalje tudi država. Ona ima oblast in moč, da varuje podložnikom njihove pravice; da skrbi za njihov blagor, ter za razvitek in razširjanje omike in raznovrstnih věd. V dosego poslednjega pa ji stoji ravno učiteljstvo na strani. Ako torej država prepušča mladino svojih národov učiteljem v vzgojo, in jih tudi primerno plačuje za njihov trud, ne more se kratko malo govoriti drugače, kakor da tudi ona polehkava učiteljem njihov stan, in jih spoštuje.

d) Dalje ovrgli so omenjeni rek tudi roditelji. Navadno ljubijo oni otroke kot punčico svojega očesa; poučevati sami v potrebnih vědah pa jih pogosto ne morejo; torej prepuščajo ljubčke svoje šolam v vzgojo. Ako bi bil učiteljski stan tako zaničljiv in zavržen, kakor ga obsoja poganski rek, gotovo bi mu le malokateri starši prepustili svoje otroke v vzgojo in pouk. Ker so pa prepričani ravno od nasprotnega, zato tudi dobri starši učitelje v resnici ljubijo, spoštujejo, za nje pogosto molijo, in so jim za njihov trud iz srca hvaležni, kar pokažejo pogosto tudi v dejanji. Djal mi je nekrat neki vdovec, čigar otroke sem učil: „Noben človek mi na sveti še ni storil toliko dobrega, kot vi“. Ali take besede niso za učitelja častna zaupnica in sladko plačilo za njegov trud?

e) Ovrgli so dalje poganski rek učitelji tudi sami s tem, ker si oni navadno svoj stan zvolijo sami; nihče jih vanj ne sili.

f) Zametujejo poslednjič omenjeni rek vsi blagosrčni in miločutni ljudje, naj si bodo visocega ali nizkega stanú. Vsakdo se z nekakim veseljem in ganjenim srcem privabljenega in naklonjenega čuti nedolžnim otročičem; kako bi se potem zamoglo trditi, da take, ki jim je vedno živeti v mladinskih krogih, „črtijo bogovi!“ Človeku tedaj, ki je ta poganski rek izustil, lahko se reče čez stoletja: Mož! ti si lagal; in kdor za taboj govori, tudi laže! Da! — laže!

Tem dokazim, s katerimi se, — tako menim, — strinja velika večina učiteljev, in gotovo tudi neučiteljev, naj dostavim še nekaj. Čul sem namreč užé včasih katerega reči: „Ko bi prišel še desetkrat na svet, ne bi hotel več biti to, kar sem“. Ako bi utegnil tudi kaki učitelj tacih misel biti in tako govoriti, naj mi dovoli, da ga smem vprašati: zakaj ne? Ako bi dobil morda na to odgovor: „Le škoda, da si že nad 25 let učitelj, pa še zdaj ne veš in ne čutiš, koliko ima človek jeze, nevolje, truda in tisoč zopernosti z nepokojno, nepokorno, neubogljivo, zanikerno, lenojezično in neukrotljivo šolsko mladino!“ Vse dobro in res, dragi moj! — a imam pa vendar tudi še za to odgovor. Čuj ga:

Vsled nesrečnega padeca v raji je Bog zapretil vsem stanovam: „V potu svojega obraza jedel bodeš svoj kruh!“ Brez trpljenja tedaj ni noben stan in noben človek. Že stari pregovor pravi: „Vsak stan ima svoje težave“. In kako res je to! Pogledjmo n. pr. rudokopa. Enako krtu mora riti pod zemljo, iskaje si zaslužka in ljubega kruhka; in noben trenutek ni varen, da bi se zemlja ne zgrudila nanj, ter zagrnila ga živega v strahoviti grob. In ratar? Od ranega jutra do poznega mraka se vùn in vùn potí in trudi, in vender včasih komaj toliko prisluži, da sebe in svoje slabo preživi. Tako torej tudi učitelj ne more zahtevati, da bi ga v njegovem stanu nikoli ne zadelo nič žalega ali neprijetnega. — Po pregovoru ima pa vsak stan tudi svoje prijetnosti. Gospodje sobratjel ako se ozremo po preteklih 25 letih učiteljstva okrog sebe, ugledamo marsikakega bivšega

učenca, ki je dosegel v tem ali unem stanu čast, veljavo, spoštovanje, imenitnost, premoženje itd. Morebiti so jim ravno naše spodbude in uki k temu pripomogli. In če ni bilo povsod in vselej toliko sadú, kolikor je bilo našega truda, nas vsaj pri tem tolaži vest, da tega mi nismo krivi.

Ko se pa ozrem nazaj v preteklih petindvajset let, užali se mi pri srci, ker v duhu ugledam marsikako od britko-grenkih solzá poroseno gomilo, ki je zagnila v teku teh let marsikakega našega dragega učiteljskega sobrata. Upajmo, da se nad njimi izpolnujejo besede našega pesnika:

Blagor mu, ki se spočije, — V črni prsti v Bogu spi;
Lepše solnce njemu sije, — Lepša zarja rumení!“

Ohranimo, dragi moji, te ljube svoje ranjke sobrate po besedah pregovora: „Ljubezen veže čez meje groba“, v blagem spominu, in priporočujmo se jim, naj prosijo za nas, da bi tudi mi srečno končali tek svojega življenja in dospeli v ono rajsko domovino, kjer ni truda, pomanjkanja, težav in solzá, ampak večni blagor, sladka zadovoljnost, nekaljeni mir, neminljivo veselje.

Ko tedaj nastopimo drugo četrtno stoletja našega delovanja pri šolstvu, zakličem vam, predragi gg. tovariši in sobratje: Pogum, srčnost, marljivost, neutrudnost in neustrašenost naj nas spremlja na našem daljnem potu skozi življenje. V spomin Vam pokličem besede mojega bivšega součenca, ranjkega Lavantinskega gosp. kaplana Antona Olibana, ki je pel:

„Bratje! dan je s'cer pekoč,
Vender delajmo na moč,
Bo nam v grobu lehka noč!“ —

Opomnim vas dalje izreka največjega in najbolj slovečjega slovenskega pedagoga, ranjkega Lavantinskega milostl. gosp. knezoškofa Ant. Mart. Slomšeka: „Delajmo in potrpi, saj traja le kratko; kratko ni dolgo; dolgo pa tudi ne večno!“

Da! predragi mi gg. sobratje in tovariši, upno korakajmo naprej pod krili mogočne Avstrije in skrbljivim varstvom slavnega presvetlega cesarja Franca Jožefa I., pa tudi v zavetji katoliške cerkve in njenega poglavarja! Živila!

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XXXI. 1873. „Božični prazniki so pretekli, — al cvetke, ki jih še zmirom nahajamo na vrtih, žalibog, da se ne skladajo s tem, kar pogrešamo ravno v Božičnem času o političnih naših razmerah. Namesti da bi mogli prav iz srca veseli biti v spominu na oni milosti polni čas, ko so angelji mirú se zibali nad svetom in peli: „Slava Bogu v višavi in mir ljudém, ki so blagega srca“, čujemo dandanes le žalostne glasove, da ne smé mir biti med narodi, kajti ona prevzetna stranka, ki le gospodovati hoče vsem narodom, sramotiti hoče sveti nauk Izveličarja našega o svobodi, enakosti in bratinstvu vseh narodov. Če pa tudi letošnji Božični prazniki niso še vsadili cvetlic mirú in sprave na političnem polji, vendar zaradi tega v svojih pravicah dandanes še zatirani narodi Avstrije ne obupajo, marveč o zavésti svojega prava trdno zaupajo na — veselejši Božični čas! Radi se udamo previdnosti Božji — a ne udajmo se sili nemčurstva (7.)! S to Bleiweisovo se vjema tudi novoletnica Česka: Novo leto smo nastopili sicer brez veselega poguma, toda nikakor ne potrtega srca i. t. d. (18. 19).

Spisal je dr. J. Bleiweis v jedenintridesetem tečaju n. pr.: „Uš na trtnih koreninah. Podúk, kako naj se ravna z živino, da ne zbolí, in kaj naj stori gospodar,